

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 4. Vtrum debeat esse panis azymus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

substantia differre à tritico, sed tantùm accidente: nam soli sterilitate & siccitate ex tritico fit secale, & iuxta Plinium est species tritici, vocatque ipse *farraginem*, teste Matthiolo medico.

Ex Spelta.

Idem sentiendum videtur de Spelta; nam videtur species tritici, etsi leuior sit.

Ex Amylo.

Ex Amylo non solet fieri panis; & si fieret, non videtur consecrabilis, vt probat Scotus. Idem tenet D. Thom. quia est tritici liquamentum variè transmutatum.

Si coctus lacte vel aqua rosacea.

Quartò, Si panis ex lacte, vel aqua rosacea coquatur, non videtur idoneus: ita D. Thomas infra art. 7. ad 3. quem sequuntur plerique Doctores. Ratio est, Quia non est panis visitatus, sed videtur genus libi vel placentæ. Contrarium tenet Caietanus infra art. 7. Quia, inquit, *humor exhalatur*, sed reuera non tota, sed maxima pars aquæ aut humoris manet.

Cave materiam dubiam.

Porro in praxi cauendum, ne vnquam materia dubia adhibeatur: nam esset per se magnum sacrilegium; nec potest esse necessitas quæ excuset.

ARTICVLVS IV.

Vtrum debeat esse panis Azymus?

II Respondeo, Certum est, tam panem fermentatum, quam azymum, esse idoneam materiã huius Sacramenti, vt hic docet D. Thom. Græci enim cõsecrant in fermentato, & Latini in azymo.

Error Gregoriorum, in azymo non consecrari.

Neque de hoc fuit controuersia per mille annos, scilicet vsque ad annum millesimum vigesimum, vel circiter; tunc enim primùm Græci cõeperunt damnare Latinos, eosque vocare *Azymitas*, quod azymo pane in Sacrificio vterentur; vt testatur Leo IX. in epistola ad Michaëlem Constantinopolitanũ c. 5. in quo errore adhuc persistunt, existimantes nihil confici in azymo. Et quia precipua eorum ratio est, quod putent Dominũ hoc Sacramentum in fermentato instituisse: videndum est, quando Dominus instituerit. Si enim instituit primo die Azymorũ, euident est instituisse in azymo; quia lege diuina tunc omne fermentatum sub pœna mortis debebat abesse. Si autem anticipauit dies Azymorum, non est quidem certum, quod in azymo instituerit; sed neque etiam, quod in fermentato; imò adhuc probabilius erit instituisse in azymo. Ratio est, Quia Agnus paschalis non poterat comedi sine azymis: ergo tunc utebatur azymis: ergo omnino credibile est, quod ex iisdem azymis immediatè post consecrari Eucharistiã: quis enim dicat Dominum duo panum genera in mensa habuisse?

Fundamentum Græcorum non facit contra Azymum Latinorũ.

12 Quando in illi olim celebrari Pascha, & quomodo.

Suppono Primò, Exodi 12. v. 8. præceptum esse, vt Pascha celebretur decima quarta luna mensis primi ad vesperam, *cum azymo pane, & lactucis agrestibus*; & vt ab eo tempore per septem dies, scilicet vsque ad vigesimum primum inclusiue, non vtantur alio pane, quam azymo, sub pœna mortis: vnde hi septem dies dicebantur dies Azymorum, & Paschales.

Menses Iudæorum à Nouilunio

Suppono Secundò, Menses apud Iudæos fuisse lunares, & à nouilunio cõpisse: primum autem mensem anni fuisse eum, cuius nouilunium proximum erat æquinoctio verno vel certè, cuius plenilunium seu dies decima quarta incidebat in æquinoctium vernum: quod si dies decima quarta seu plenilunium erat ante æquinoctium, tunc proximum nouilunium quod incidebat post æquinoctium, inchoabat primũ mensem; & decimo quarto die ad vesperam erat Pascha. Patet hoc ex Philone de vita Moylis, & Iosepho lib. 3. Antiquitatum.

His positis; Græci affirmant Dominum manducasse agnum paschalem, & instituisse hoc Sacramentum, non primo die Azymorum, sed die decimo tertio mensis primi ad vesperã: anteuertisse enim tempus ordinariũ, vt posset à Iudæis occidi lunã decimã quartã, eo nimirum tempore, quo ipsi secundum legem Pascha immolabant, vt sic figura veritati responderet. Hunc autem diem decimum tertium incidisse in diem Iouis, decimũ quartum autem in diem Veneris: ad cuius vesperam Iudæos immolasse Pascha, & tunc cõpisse dies Azymorum: decimum quintum autem, qui erat primus Paschæ, incidisse in Sabbatum; & ideò hoc sabbatum vocari *magnum* ab Eudangelista. Hinc inferunt Dominum potuisse vesci pane fermentato, quando comedit pascha; quia dies Azymorum anticipauit. Colligitur hæc sententia ex Euthymio in cap. 16. Matthæi, & Niceph. lib. 1. hist. c. 28. & magis disertè illam explicant Græci posteriores. Verum pro veritate

13 Sententia Græcorum de tempore instituti huius Sacramenti.

Dico Primò, Christum celebrasse Pascha, & instituisse hoc Sacramentum primo die Azymorum, nempe luna decima quarta mensis primi ad vesperam. Est certa & communis DD. dist. 11. Probatur Primò, Mat. 26. v. 17. *Prima die Azymorum accesserunt ad Iesum dicentes; vbi vis paremus tibi comedere pascha?* Marcj 14. v. 12. *Primo autem die Azymorum quando pascha immolabant*, scilicet gens Iudæorum. Lucæ 22. v. 7. *Venit dies Azymorum, in quo necesse erat occidi pascha: necesse*, quia videlicet lege præceptũ. At qui hic dies erat decimus quartus, non decimus tertius, vt patet Exodi 12. & 13. vbi præcipitur, vt luna decima quarta ad vesperã omnes immolent pascha, & omne fermentum sub pœna mortis abijciant.

14 Quando Christus seruari Pascha, & S. Eucharistiã instituerit, veterior sententia.

Respondent quidam Græci huic argumento, vt testatur D. Th. in 4. d. 2. q. 2. a. 2. hos tres Eudangelistas esse lapsos in hoc, & à Ioanne esse correctos, qui ait *ante diem festum* Dominum celebrasse pascha. Sed hoc blasphemum est. Vnde

1. Probatur ex Mattheo Marco, & Lucæ.

Probatur Secundò, Ex Ioanne, quem Græci se dicunt sequi: Ioan. 13. v. 1. *Ante diem festum Paschæ, sciens Iesus, quia venit hora eius &c.* Hoc Dominus dixit pridie passionis, vt patet ex serie Eudangelij: ergo dies passionis erat festus: sed festus non erat die decima quarta, sed decima quinta: nam decimus quartus ad vesperam erat prophanus, vt ipsi fatentur: ergo non instituit hoc Sacramentum die decimo tertio ad vesperam, sed decimo quarto, quando incipiebant azyma.

Prima Græcorum euasio blasphemæ.

Sed instant Græci: Si instituit ante diem festum Paschæ: ergo instituit ante decimum quartum diem ad vesperam; nam decimus quartus dies ad vesperam erat dies Paschæ.

15 2. Prob. ex Ioanis. 13.

Respondet Negando Consequentiam; aliud enim est *dies festus Paschæ*, aliud *Pascha*, seu *dies Paschæ*: nam *dies festus Paschæ* erat decimus quintus dies, vt patet clarè Exodi 12. & Leuit. 23. *Pascha* verò, seu *dies Paschæ* erat extrema pars diei decimæ quartæ constans aliquot horis, quando nimirum vbique immolabatur Agnus paschalis: & hic dies non erat festus, quia opera seruilia non erant tunc interdicta.

Præcluditur effugium Græcorum.

16
3. Prob.
ex Ioā. 13.

Probatur Tertio, Ibidem Ioannis 13. v. 27. cum Dominus diceret Iudæ, *Quod facis, fac citius;* & ille mox egredereur cum iam esset nox, Apostoli suspicabantur hoc illi esse dictum, vt emerret necessaria ad diem festum: quod nullo modo potuissent suspicari, si fuisset tunc decimus tertius dies ad vesperam; quia inter illud tempus & festum dies integer intercessisset, vnde non fuisset opus vlla festinatione.

4. Prob. ex
Ioan. 18.

Probatur Quarto, Ioannis 18. v. 31. Iudæi dicunt, *Nobis non licet interficere quemquam,* scilicet ob festum, quod tunc erat; vt exponunt multi Patres in hunc locum: Chrysoströmus, Cyrillus, Augustinus, Beda, & alij. Nam aliàs poterant interficere blasphemos, vt patet Act. 7. Ergo pridie erat decimus quartus.

5. Prob.
ibid. v. 39.

Probatur Quinto, Ibidem v. 39. Pilatus dicit; *Est autem consuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in Pascha: vultis ergo dimittam vobis Regem Iudæorum?* Ergo tunc erat festum Paschatis, scilicet dies decimus quintus. Confirmatur, quia dies hic Matt. 27. v. 15. vocatur solemnis: *Per diem solemnem consueuerat Prasfes populo dimittere vnum.* Marci 15. v. 6. *Per diem festum solebat dimittere.* Luc. 23. v. 17. *Necessè habebat per diem festum dimittere eis vnum.* Vnde manifestè sequitur fuisse decimum quintum, quando Barabbas dimissus est, & Dominus occisus: ergo decimo quarto ad vesperam comedit agnum.

17
6. Prob. ex
Patribus.

Sexto Probari potest ex Patribus: & quidem de Latinis non est dubium. Ex Græcis idem colligitur. Nam apertè dicunt, Christum die festo ac solempni Paschatis fuisse occisum, ac proinde die decimo quinto, non decimo quarto. Vide Origenum Tract. 33. in Matth. Gregorium Nazianz. oratione 2. de Paschate, Theophilum Alexand. apud Bedam lib. De ratione temporum cap. 57. Theodoretum quæst. 24. in Exodum. Chrysoströmum hom. 85. in Matt. vbi inter cetera ait, Christum eo die manducasse pascha, quo lege præscriptum erat; & hom. 82. in Ioannem, eo die celebrasse pascha, quo antiquitus celebratum erat.

18
7. Probatur
Ratione.

Postremò patet Ratione: Quia decuit Christum in omnibus seruare legem, ne Iudæis daret aliquam occasionem calumniandi, aut se reiiciendi tanquam legis transgressorem. Et sanè, si tempus à lege præscriptum anticipasset, Iudæi id ei obieissent, quando tanto studio eum coram Summo Sacerdote accusabant. Quod autem Euthymius ait, licuisse anticipare tempus, sed non postponere, caret omni ratione & auctoritate; præsertim cum Scriptura absolutè præscribat diem decimū quartum ad vesperam; vt patet Exodi 12. Leuit. 23. Num. 9. & 28. Quòd si tunc incidebat impedimentum, non permittebat lex anticipari, sed iubebat differri in lunam decimam quartam mensis proximi; vt patet Num. 9. insinuans omnino debere fieri luna decima quarta.

19
Altera pars
verioris scē-
tentia con-
tra Græcos.

Dico Secundò, Luna decima quarta eo anno incidit in feriam quintam, & luna decima quinta in feriam sextam: vnde feria sexta erat festum Azymorum, & dies solempnis Paschatis. Patet, quia Dominus Sabbato quiescit in sepulchro, & feria sexta occisus est. Ergo quando comedit Pascha, erat feria quinta ad vesperam. Atqui tunc erat luna decima quarta, vt ostensum est: ergo luna decima quarta incidit in feriam quintam, & luna decima quinta in feriam sextam. Ergo feria sexta erat dies Festus & solempnis. Nam Leuit. 23.

v. 5. & 6. & Num. 28. v. 16. dies decimus quintus mensis primi vocatur Solemnitas Domini, & dies celeberrimus; Mense, inquit, primo, quarta decima die mensis ad vesperam Phase Domini est, & quinta decima die mensis huius solemnitas Azymorum Domini est: nempe quam Ioannes vocat diem festum Pascha. Dices quomodo ergo Euangelistæ decimū quartum diem vocant primum diem Azymorum? Respondeo cum Caietano in c. 13. Ioannis: Vocant illū primum Azymorum ratione noctis sequentis, quando Azyma incipiebant: prior enim pars noctis, vsque ad noctis dimidium, iuxta vulgarem computationē, pertinebat ad diem præcedentem, scilicet ad decimum quartum diem: vnde iuxta vulgarem computum dies decimus quartus, dicebatur dies primus Azymorum; nempe ratione partis illius noctis. Sed iuxta legalem computum pertinebat illa pars ad diem sequentē: nam iuxta legalem vsum, dies à vespera ad vesperam celebrantur. Etsi enim ad vesperam non sic inciperet festum, vt obligaret ad abstinentiam operum feruiliū; tamen incipiebat secundū aliquam cæremoniam legalem: vt, quia incipiebant abstinere à fermentato. Sicut modò apud Christianos festa, quoad officium Ecclesiasticum incipiunt à vespera; quoad obligationem abstinendi ab opere feruili, à media nocte.

Sed contrà. Obijciunt Græci Primò, Dies ille, quo Dominus est occisus, non fuit festus: ergo non est occisus luna decima quinta, sed decima quarta: ergo decima tertia ad vesperam comedit Pascha. Antecedens patet, quia diebus festis prohibita erant opera feruilia, & Iudicia: sed eo die, quo Dominus fuit occisus, non erant hæc prohibita: nam Ioseph emit sindonem, Marci 15. Mulieres parauerunt aromata Luc. 23. Iudæi accusarunt, & condemnarunt Christum: ergo &c. Confirmatur Matth. 26. v. 5. *Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo.*

Ob hoc argumentum Rupertus lib. 10. in Matthæum in illud, *Scitis quia post biduum,* etsi concedat Iudæos, & Christum comedisse agnum die decimo quarto ad vesperam, tamen vult diem decimum quintum non fuisse festum; sed hoc festum translatum in diem decimum sextum, scilicet in Sabbatum, ne duo festa essent continua.

Sed hæc sententia est omnino improbabilis: Primò, Quia apertè Scriptura multis locis docet diem decimum quintum, qui immediatè sequitur vesperam immolationis paschæ, esse solempnem, & festiuum, & primū Azymorum; vt patet Exod. 12. Leuit. 23. Num. 28. Debebant enim Azymorum dies continenter celebrari. Secundò, Quia Patres passim docent Dominum die festo, & solempni occisum.

Vnde Respondeo, in festis prohiberi opera feruilia, sed non opera pietatis; nec ea, quæ erant necessaria ad cibos parandos, vel ad ignem accendendum: hæc enim tantum in sabbato, & alijs fortasse paucissimis prohibita erant. Quòd ad Iudicia attinet, Iudæi non erant admodum scrupulosi in causis criminalibus, modò ipsi manibus non occiderent. Ad Confirmationem, seu ad Illud Ioannis 26. *non in die festo;* erat quorundam consilium, sed non optimum: nam Iudas vltro se offererebat, vt eum traderet sine tumultu.

Obijciunt Græci Secundò, Ioannis 18. v. 28. *Non introierunt in Prætorium, vt non contaminarentur, sed vt Pascha.*

Soluitur
difficultas
ex Euan-
gelistis pe-
tita.

20
1. Obiect.
Hinc sequi
Christum
fuisse occi-
sum die festo.

Rupertus
lucio, quòd
festum id
fuerit tras-
latum.

Improbabilis.

Vera solu-
tio.

21
2. Obiect.
atio: quòd
tunc erat
Parascæne
sed vt Pascha.

sed vt manducarent Pascha: ergo tunc nõdum comederant pascha, sed vesperi erant comesturi: ergo iste erat dies decimus quartus mensis primi.

Confirmatur ex cap. 19. Ioannis v. 31. vbi dicitur, quod erat Parasceue pascha, hoc est, præparatio ad pascha.

Quidam respondent Sacerdotes suū Pascha trāstulisse.

Respondeo; Ob hoc argumentum quidam Patres putauerunt Principes Sacerdotum ita fuisse occupatos in Christi nece procuranda, vt contra legem diuinam tempore legitimo cum reliquo populo Pascha non celebrauerint, sed distulerint in decimum quintum diem ad vesperam, id est, in feriam sextam. Ita Chrysostomus homilia. 85. in Matt. & 82. in Ioannem: Theophilactus in c. 26. Matt. Idem insinuat Cyril. lib. 12. in Ioan. c. 2.

Non probatur.

Verum id parum est probabile, cum suarum cæremoniariū essent obseruantissimi, vt populo valde religiosi viderentur. Neque tempus illis defuit celebrandi pascha, cum nec Iudæ defuerit, qui tamen magis erat impeditus. Denique, si erant impediti, debebant differre vsque in diem decimum quartum mensis proximi, vt expressè præcipitur Num. 9.

22 Alij negant in certis ferijs Pascha potuisse celebrari.

Alij respondent omnes Iudæos distulisse illo anno in decimum quintum ad vesperam immolationem agni, & festum Paschæ in decimum sextum, scilicet in sabbatum. Et ratio erat, quia habebant quasdam traditiones iam inde à temporibus Esdræ, quibus cauebatur ne vquam feria secunda, vel quarta, vel sexta festum Paschæ celebraretur; & iuxta hoc sua Cædendaria disponebant. Hanc sententiam excogitauit Paulus Burgensis; eamque fusè explicat & sequitur Ianfenius c. 128. Concord. & Ioan. Heutenius in præfatione ad Euthymiu, & aliquot alij recentiores. Sed hæc sententia Primò facillè refutatur ex dictis. Nam Marcus ait, *Primo die Azymorum, quando pascha immolabant.* Qui immolabant, nisi Iudæi? & Lucas, *Primo die Azymorum, in quo necesse erat occidi pascha;* cur necesse? Nisi quia lex & consuetudo ita præcipiebant. Secundò, Quia constat Iudæos illo tempore semper celebrasse Pascha die decima quarta, nec curasse in quam feriam ille dies incidere: ergo nõ habebant talem traditionem circa certas ferias.

Improbatur.

Antecedens patet, Tum ex testimonio Epiphaniij hæresi 30. & 51. vbi ait festum Azymorum apud Iudæos incidere in quemuis diem hebdomadæ, etiam in secundum, tertium, quartum &c. Tum ex consuetudine Ecclesiæ Asiaticæ, quæ initio natiuitatis fidei celebrabat Pascha decima quarta luna mensis primi, in quemcumque diem hebdomadis luna illa incidisset, & in hoc imitabatur Iudæos: ergo Iudæi illo tempore celebrabant Pascha die decimo quarto, non curantes in quam feriam ille dies incidere. Antecedens patet apud Theodoretum lib. 1. hist. c. 9. Euseb. lib. 5. hist. cap. 22. & 23. Epiphani. hæresi 50. quæ est *Quarta-decimanoium.*

Quous die hebdomadæ Iudæi Pascha celebrabant.

23 Verior auctoris solutio.

Vnde dicendum est, ommissis alijs expositionibus, pascha eo loco apud Ioannem non significare agnum paschalem, sed alias victimas paschales, quæ per omnes paschæ dies immolabantur: vt expressè colligitur Deuter. 16. v. 2. *Immolabis phase Domino Deo tuo de ouibus, & de bobus.* Et 2. Paralip. 35. v. 8. *Dederunt Sacerdotibus ad faciendum phase pecora commixtim duo millia sexcenta, & boues trecentos, Leuitis quinque millia pecorū & boues quingentos.* Ad Confirmationem: Dicitur autem Parasceue

Pascha, non quasi ad pascha, sed quia occurrebat in festo Paschatis: nam Marci 15. v. 24. vocatur *Parasceue ante sabbatum*; similiter Lucæ 23. v. 54. Dicitur autem dies ille *Parasceue*; quia tunc cibi pro sabbato præparari debebant: & nullus dies habebat parasceuen, præter sabbatum.

Quid parasceue Paschas

Obijciunt Græci Tertio, Azyma sunt propria Iudæorum: ergo consecrare in azymo est iudæizare. Confirmatur, Azymum non est panis; nam panis Græcè dicitur *âplos* ab *âpwa*, id est, attollo, quia fermentum attollit farinam subactam.

Respondeo, Vti azymis non magis est iudæizare, quàm vti fermentatis; quia Iudæi non solum azymis utebantur in cæremonijs, sed etiam panibus fermentatis, vt patet Leuit. 7. & 23. Deinde, non vitur azymis eodem modo quo Iudæi: illi enim utebantur cum agno paschali, & lactucis agretilibus, &c. nos autem ad consecrandam Eucharistiam. Ad confirmationem: azymum panis non minùs est panis quàm fermentatus; vt per se patet; & Lucæ vltimo, vbi panis azymus vocatur panis, illis verbis; *Cognouerunt illum in fractione panis*: Nam hoc contigit tertio die azymorum. Etymologia autem sæpè est angustior, quàm nominis significatio.

ARTICVLVS V.

Utrum Vinum vitis sit propria materia huius Sacramenti?

Respondetur, Necessariò debere esse vinum ex vite. Matth. 28. vocatur *genimen vitis*, id est, fructus. Similiter Luc. 22. dicitur *generatio vitis*. Definitur etiam à Concilio Florentino in instructione Armenorum: & supponitur à Concilio Trident. sess. 13. can. 2. Ratio est, Quia liquores alij, qui ex leguminibus, frumento, vel pomis fiunt, non sunt verè vinum; sed is solus, qui ex vuis exprimitur. Vnde sequitur Primò, Acetum non esse vllò modo idoneam materiam: quia est corruptio vini; sicut cadaver est corruptio animantis. Si adhuc retinet vini naturam (quod ex sapore, & odore colligitur) quamuis non-nihil acefcat, est consecrabile. Peccat tamen, qui sine necessitate tali vino vitur.

24 Affirmatur Mat. 28. Lucæ 22.

Liquores ex leguminibus &c.

Acetum, Vini actio animantis.

Sequitur Secundò, Omphacium non valere, quia non est vinum, sed liquor incoctus, vnde tandem concoctione vinum fieret.

Vinum intra vas.

Sequitur Tertio, Vinum intra vas conclusum non esse consecrabile, vt rectè Caietanus hic, & alij passim: ita enim permixtum est carni vus, vt non tam sit potus, quàm cibus. Mustum tamen consecrabile est. Verum eo non est vtendum, nisi in necessitate: nam plurimas fœces commixtas habet, quæ non sunt consecrabiles.

Mustum.

Sequitur Quarto, De vino solidè gelato dubium est: quidam enim putant esse idoneum: ita Angelus verbo Missæ, num. 23. Siluest. verbo Eucharist. 2. q. 10. quæ sententia non est improbabilis. Verius tamen videtur, non esse idoneum, siue ibi sit species vini, siue non. Ratio est, Quia non est potabile, sicut nec in vuis. Ita Fumus verbo Eucharistia, num. 9. & Alanus lib. 1. de Eucharist. cap. 11. Cum autem solutum fuerit, si adhuc retinet naturam vini, consecrabile est. Secus, si non retinet.

Vinum gelatum.

degelatū.